

Mare nostrum και ελληνικός ιμπεριαλισμός

οι αποκλειστικές οικονομικές ζώνες,

ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός και οι διεθνείς τους συμμαχίες

Δε θα ήταν υπερβολή να υποστηρίξει κανείς ότι η χρονιά που διανύουμε, ήταν χρονιά κορύφωσης των διακρατικών ανταγωνισμών για τον έλεγχο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου· και ταυτόχρονα η χρονιά κατά την οποία ο ελληνικός ιμπεριαλισμός αναδιέταξε τις συμμαχίες του, επέδειξε τη διπλωματική του πυγμή και ξεδίπλωσε το οπλοστάσιό του με στόχο να στριμώξει τον “προαιώνιο εχθρό” του: το τουρκικό κράτος. Ο στόχος αυτός δεν είναι καθόλου παράξενος. Η Τουρκία αποτελεί τον έτερο βασικό ανταγωνιστή στη μάχη που λέγεται έλεγχος του Αιγαίου και της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Η φωτιά στο οικόπεδο της Μεσογείου οφείλει την αναζωπύρωσή της πολύ περισσότερο στις ευρύτερες γεωπολιτικές ανακατατάξεις στη γειτονιά της Μέσης Ανατολής και λιγότερο σε αλλαγή πλευσης της πολιτικής του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο αξιοποίησε κατάλληλα τη σοβαρή ρήξη μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας και αναβάθμισε έγκαιρα τη συμμαχία του με το ισραηλινό κράτος, στριμώνοντας εκ νέου τα συμφέροντα της Τουρκίας στην περιοχή. Το ελληνικό κράτος εν ολίγοις απέκτησε ξανά αξιόλογο ρόλο στο ρευστό τοπίο των μεσανατολικών σχέσεων, πουλώντας την προνομιακή θέση του στο παγκόσμιο γεωπολιτικό χρηματιστήριο σε όποιον ήταν διατεθειμένος να δώσει τα περισσότερα. Για την ώρα αυτός ο κάποιος ήταν το Ισραήλ, που χά-

νοντας το τελευταίο του στήριγμα στην περιοχή ήταν αναγκασμένο να απλώσει δίκτυα αλλού. Δεν είναι η πρώτη φορά που το ελληνικό κράτος έβγαλε στο σφυρί την αξία των γεωγραφικών του συντεταγμένων και σίγουρα δεν είναι η τελευταία. Οφείλουμε να θυμίσουμε αυτή τη θέση: νοτιότερο άκρο της Ευρωπαϊκής ηπείρου, σύνορο με την πολύπαθη Μέση Ανατολή και μια ανάσα μακριά από τα βορειοαφρικανικά κράτη της μεσογείου. Την αυξανόμενη ένταση στην περιοχή πυροδότησε εξίσου η στροφή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής και η προσπάθεια απεμπλοκής της από τον αμερικανο-ισραηλινό άξονα. Η διάρρηξη των σχέσεων Ισραήλ -Τουρκίας δημιούργησε καινούρια δεδομένα κι έδωσε άλλη πνοή στις φιλοδοξίες ελέγχου. Ειδικά στην περίπτωση του ελληνικού κράτους, ανακινήθηκαν με ευνοϊκότερους όρους οι διεκδικήσεις του στη ν.α. μεσόγειο και οι πάγιοι στόχοι του για θαλάσσια περικύκλωση και στραγγαλισμό της Τουρκίας. Αυτή η διαμάχη διεξάγεται με κάθε τρόπο και ήδη τη στιγμή που μιλάμε όροι όπως “ζώνες εκμετάλλευσης”, “δικαίωμα θαλάσσιας έρευνας” και “κυριαρχία επί της ανοικτής θάλασσας” έχουν τεθεί στο επίκεντρο του ελληνοτουρκικού πλακώματος. Ένα πλάκωμα που κάθε άλλο παρά ειρηνικά εξελίσσεται. Να μια χρήσιμη ανασκόπηση.

Η υφαλοκρηπίδα

“Αν μπορεί να γίνει διαχωρισμός μεταξύ παραδοσιακού και νέου δικαίου της θάλασσας, τότε χωρίς αμφιβολία στο νέο δίκαιο εντάσσεται η υφαλοκρηπίδα, η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η περιοχή (area) του διεθνούς βυθού. Οι δύο πρώτοι θεσμοί ανταποκρίνονται στις εκδηλώσεις επεκτατισμού στη θάλασσα. Κατά την εύστοχη διατύπωση του R. J. Dupuy, η υφαλοκρηπίδα “ανακαλύφθηκε”, ενώ η αποκλειστική οικονομική ζώνη “εφευρέθηκε” από τα παράκτια κράτη”.

Κοντεύουν σχεδόν τριάντα χρόνια από τότε που ο καθηγητής του διεθνούς δικαίου κατέθετε στο χαρτί τις σκέψεις του για το δίκαιο της θάλασσας και με το χέρι στην καρδιά κανείς δεν θα μπορούσε να τον κατηγορήσει ότι έχει ξεπεραστεί. Οι βλέψεις των παράκτιων κρατών εξακολουθούν να είναι επεκτατικές, η υφαλοκρηπίδα εξακολουθεί να είναι και σήμερα το ίδιο “ανακάλυψη” που ήταν και τότε, κι όσο για τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες η εφεύρεσή τους συνεχίζει να αποτελεί σημείο τριβής και διακρατικής αναμέτρησης. Ας ξεκινήσουμε απ’ τα εύκολα:

Μετά από χρόνια στασιμότητας το δίκαιο της θάλασσας άρχισε από τα μέσα περίπου του προηγούμενου αιώνα να αποκτά τη σημασία που σήμερα γνωρίζουμε ότι έχει. Φυσικά αυτό το ξεπέταγμα από το τέλμα της ανυποληψίας στον σκληρό κόσμο της διεθνούς διπλωματίας δε συνέβη σε κενό. Οι θαλάσσιες και υποθαλάσσιες τεχνολογικές δυνατότητες που εξελίσσονταν με γοργούς ρυθμούς επέτρεψαν για πρώτη φορά μια ριψοκίνδυνη πρόβλεψη: ότι όχι μόνο ο αιγιαλός και η αλιεία στην επιφάνεια της θάλασσας,

αλλά πλέον και ο βυθός και το υπέδαφος του θα αποτελέσουν πεδίο αναμέτρησης μεταξύ των κρατών. Και βέβαια αυτές οι καινοτόμες σκέψεις δε θα αφορούν πια το ψάρεμα, αλλά πολύ περισσότερο τη συστηματική εξερεύνηση του υπεδάφους, την εξόρυξη πετρελαίου και του ορυκτού πλούτου, την έρευνα του βυθού και την εντατική αλιεία και φυσικά τις πάσης φύσεως στρατιωτικές χρήσεις. Και είναι γεγονός ότι καθόλη τη δεκαετία του 50, κατά την οποία έγιναν οι πρώτες επίσημες διεθνείς προσπάθειες ώστε να κατοχυρωθεί μια κάποιου είδους κυριαρχία των παράκτιων κρατών επί του βυθού που βρίσκεται ακριβώς κάτω απ’ τα υδάτινα σύνορά τους, οι ορισμοί της υφαλοκρηπίδας αποτέλεσαν μάλλον μια αμήχανη απόπειρα να εισαχθεί στα γρήγορα ένας νομικός θεσμός που θα νομιμοποιεί την εκμετάλλευση του βυθού, απ’ όσους είχαν τέτοια δυ-

νατότητα, παρά έναν σαφή νομικό ορισμό που θα έβαζε τάξη στο πολύπλοκο ερώτημα της ιδιοκτησίας του βυθού. Σε γενικές γραμμές, υφαλοκρηπίδα ήταν εκείνο το τμήμα του παράκτιου βυθού που εκτεινόταν από την ακτή “μέχρι το σημείο που το βάθος των υπερκείμενων υδάτων φτάνει τα 200 μέτρα”. Εννοείται ότι οι τεράστιες διαφορές από χώρα σε χώρα στο σχηματισμό της υφαλοκρηπίδας επέβαλαν νέες (βολικότερες για τους “αδικημένους”) θεωρίες, που πολύ γρήγορα έλαβαν επίσημο χαρακτήρα. Από κάποια χρονολογία και μετά η υφαλοκρηπίδα έφτανε “μέχρι του σημείου που ο βυθός των υπερκείμενων υδάτων επέτρεπε την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων του βυθού”. Φυσικά ούτε κι αυτός ο ορισμός έγινε για πολύ καιρό ανεκτός, μέχρι που η Συνδιάσκεψη της Γενεύης (1958) υιοθέτησε και τους δυο ορισμούς! Επέκταση στην επέκταση, ειδικές και ειδικότερες περιστά-

σεις συνέβαλαν ώστε ο επίσημος ορισμός που ψήφισαν το 1982 τα Ηνωμένα έθνη για το Δίκαιο της Θάλασσας να περιγράφει την υφαλοκρηπίδα ως εξής: “Υφαλοκρηπίδα είναι ο βυθός της θάλασσας εντός ακτίνας 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή”. Με μικρές παραλλαγές ο ορισμός αυτός ισχύει αυτούσιος ως τις μέρες μας, κατοχυρώνοντας δικαιώματα εκμετάλλευσης της υφαλοκρηπίδας από το παράκτιο κράτος. Λέμε ισχύει. Αλλά έναντι ποιών;

Η ίδια η Σύμβαση στο κείμενό της κάνει λόγο ότι η ισχύς της εκτείνεται μόνο σε όσα κράτη την κυρώσουν (155 μέχρι στιγμής) και δεν εφαρμόζεται έναντι των κρατών που δεν την αποδέχονται. Φυσικά αυτή η παράλογη διατύπωση έγινε η βάση πάνω στην οποία χτίστηκαν “τα αδιαπραγμάτευτα εθνικά δίκαια” του ενός και “η προκλητική αδιαλλαξία” του άλλου! Και αντίθετα από την άποψη που υπονοεί ότι το δικαίωμα επί της υφαλοκρηπίδας στηρίζεται σε κάποιον διεθνή κανόνα, η πραγματικότητα είναι πως τέτοιος κανόνας απλά δεν υπάρχει! Στο βαθμό που η ισχύς / μη ισχύς του Δικαίου της Θάλασσας εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο απ’ το κατά πόσο τα κράτη έχουν συμφέρον να το κυρώσουν, καθένas υποστηρίζει ό,τι τον βολεύει... Για παράδειγμα, από το 1982 (αλλά και πιο πριν...) ολόκληρη η ελληνική πολιτική έναντι της Τουρκίας βασιζόταν σ’ αυτό ακριβώς το χιλιοαμφισβητούμενο “δικαίωμα υφαλοκρηπίδας” που κατά τη γνώμη της πρέπει να διέπει τα χιλιάδες ελληνικά νησιά που στέκουν απέναντι από τα τουρκικά παράλια. Όλη η επιχειρηματολογία περί υφαλοκρηπίδας (που σαν κλύσμα περάστηκε στο μυαλό κάθε έλληνα από το 80 και μετά) είχε έναν και μόνο στόχο: να εκμηδενίσει την κυριαρχία της Τουρκίας στο Αιγαίο πέλαγος μετατρέποντάς το αυτόματα σε “κλειστή ελληνική λίμνη”.

Φυσικά, αναλόγως οπτικής, οι ερμηνείες περί υφαλοκρηπίδας ποικίλλουν. Η Τουρκία, για παράδειγμα, που ούτε τη Σύμβαση έχει υπογράψει, ούτε και δεσμεύεται απ’ αυτή, έχει κι αυτή το επιχειρήματός της: ότι όχι μόνο τα ελληνικά νησιά δε διαθέτουν υφαλοκρηπίδα, αλλά επιπλέον “κάθονται” πάνω στο γεωλογικό φλοιό της μικράς Ασίας! Παράλογο; Όχι και τόσο... Όπως και να χει, ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός για το που αρχίζουν τα χωράφια του ενός και το που τελειώ-

σταση ήταν σαφής: Δίκιο έχει όποιος έχει μαζί του τους συσχετισμούς δύναμης. Τελεία και παύλα.

Οι αποκλειστικές οικονομικές ζώνες

Το νομικό κατασκεύασμα της υφαλοκρηπίδας σταμάτησε να ενδιαφέρει, όταν οι πολιτικοί λόγοι, που είχαν οδηγήσει στη θέσπισή του ως μέσο τεχνητής επέκτασης ξεπεράστηκαν διεθνώς. Ως αποτέλεσμα και η ίδια η κατασκευή περιέπεσε σε αδράνεια. Καθόλου περίεργο! Οι τεχνολογικές εξελίξεις είχαν ήδη κάνει άλματα προς τα μπρος, σε σημείο ώστε διάφορα κράτη να είναι σε θέση να υλοποιούν επιτυχημένες τεχνικές εξόρυξης εκατοντάδες ναυτικά μίλια από τις ακτές τους. Αυτή η τεχνολογική “πρόοδος” γέννησε αντίστοιχες κρατικές ανάγκες. Ποιός και με τι όρους θα κυριαρχήσει στην ανοικτή θάλασσα; Ποιός και με τι όρους θα εξασφαλίσει πρώτος και για την πάρτη του τα πλούσια κοιτάσματα που ανακαλύπτονταν εδώ ή εκεί; Και τελικά πως θα γινόταν εφικτό να κατοχυρωθεί νομικά μια τέτοια πρωτοφανής ανάγκη ιδιοκτησίας στην ανοικτή θάλασσα; Ήδη (σχετικά νωρίς) μια σειρά κρατών είχε μονομερώς ανακηρύξει την επέκταση των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις ακτές τους, τάση που ήδη από το 1982 αποτέλεσε αντικείμενο διεθνούς συμφωνίας (και εξίσου διαφωνίας!). Μ’ αυτά και μ’ αυτά ο θεσμός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης εισέβαλε θριαμβευτικά στο διακρατικό προσκήνιο και άλλαξε ξανά το παιχνίδι. Ως αποκλειστική οικονομική ζώνη ορίστηκε “η πέραν και παρακείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης [τα περίφημα χωρικά ύδατα] περιοχή, το πλάτος της οποίας μπορεί να φθάσει τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης και εντός της οποίας το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα σε θέματα που έχουν σχέση με την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πηγών ζώντων ή μη των υδάτων, του βυθού και υπεδάφους της θάλασσας, καθώς και κυριαρχικά δικαιώματα, που αναφέρονται στην εξερεύνηση και οικονομική εκμετάλλευση των ρευμάτων και των υπερκείμενων της θάλασσας ανέμων”.

Φυσικά αυτή η καινούρια ρύθμιση ήταν επόμενο να γεννήσει και καινούριες διαμάχες. Σε γενι-

που κάποιο κράτος (π.χ. η Τουρκία...) δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση για τις ΑΟΖ; Τελικά με ποιό τρόπο θα λυθούν οι σχετικές διαφορές τους;

Ειδικά για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης είναι ένα διακύβευμα τόσο σημαντικό και περίπλοκο, ώστε και η Τουρκία και η Ελλάδα αν και στηρίζουν πάνω της φιλοδοξίες επέκτασης, αποφεύγουν να ανακηρύξουν επισήμως τις ΑΟΖ τους. Αναλυτικότερα:

Το βασικό πλεονέκτημα της Ελλάδας σε σχέση με την Τουρκία είναι τα χιλιάδες μικρά και μεγάλα νησιά που σαν ανολοκλήρωτο παζλ γεμίζουν διάφορα σημεία του Αιγαίου και της Μεσογείου. Σύμφωνα με τους κανόνες για τις ΑΟΖ, τα νησιά δικαιούνται ΑΟΖ μόνο στο βαθμό που είναι κατοικημένα· κι αυτή η ζώνη αρχίζει να μετράει από κάθε σημείο της ακτής τους φτάνοντας μέχρι εκεί που συναντά την τουρκική ΑΟΖ. Με δεδομένο ότι μεταξύ των ανατολικότερων ελληνικών νησιών και των τουρκικών παραλιών μεσολαβεί πολύ μικρή θαλάσσια έκταση, η ελληνική πλευρά προβάλλει τα ίδια επιχειρήματα όπως και επί υφαλοκρηπίδας: ότι δηλαδή αυτή η θάλασσα πρέπει να χωριστεί με βάση την “αρχή της μέσης γραμμής”, μοιράζοντας σε ποσοστό 50-50 τη θάλασσα που απομένει. Η διαμάχη με αντικείμενο κυριαρχίας το Αιγαίο μικρές μόνο αλλαγές επιφέρει στην πολιτική διεκδίκησης, όπως αυτή έχει ήδη διαμορφωθεί εδώ και δεκαετίες. Αλλάζει όμως υπερβολικά τα δεδομένα, όταν το πεδίο μετατοπιστεί νοτιοανατολικότερα στη μεσόγειο, εκεί δηλαδή που ήδη έχει μεταφερθεί η ένταση μεταξύ των δύο κρατών (αλλά όχι μόνο αυτών...). Γιατί όμως; Γιατί ακριβώς κάτω απ’ το τουρκικό κράτος και σε απόσταση αναπνοής απ’ τις νότιες ακτές του, το ελληνικό κράτος έχει προικιστεί από τον ηττημένο ιταλικό επεκτατισμό με ένα “δώρο θεού”: το Καστελόριζο και τις γειτονικές νησίδες της Ρω και της Στρογγυλής. Αυτή η πολύτιμη προίκα των τριών κουκίδων (κουκίδων σε σχέση με την τεράστια τουρκική έκταση που τις περιβάλλει) είναι που τροφοδοτεί τον ελληνικό ιμπεριαλισμό με φιλοδοξίες ηγεμονίας. Αν η Ελλάδα επιτύχει (το πως είναι ένα άλλο ζήτημα...) την αναγνώριση ΑΟΖ στα τρία αυτά νησιά τότε κατοχυρώνει για τον εαυτό της μια θαλάσσια έκταση που εκτείνεται 200 ν.μ. ανατολικά της Κρήτης (και κάμποσα ακόμα νότια της) και 200 ν.μ. νότια της Τουρκίας. Αν δε αυτή η έκταση ιδωθεί σε στρατηγικό συνδυασμό με την ΑΟΖ της Κύπρου, τότε προκύπτει μια ελληνοκυπριακή ζώνη που α) καλύπτει σχεδόν τη μισή νοτιοανατολική μεσόγειο για λογαριασμό του ελληνικού ιμπεριαλισμού και β) ουσιαστικά στριμώνει μέχρι εξαφανίσεως την τουρκική κυριαρχία επί της μεσογείου, δεδομένου ότι την περιορίζει σε μια ελάχιστη θαλάσσια λωρίδα παράλληλα με τις ακτές της! Και φυσικά ο χάρτης τροποποιείται από κάθε άποψη αν στη δεδομένη ελληνοκυπριακή συμμαχία προστεθεί και η ισραηλινή υποστήριξη. Σε μια τέτοια περίπτωση ο άξονας Ελλάδα - Κύπρου - Ισραήλ, όχι μόνο ενοποιεί υπό κοινό αντιτουρκικό συμφέρον το μεγαλύτερο κομμάτι της ν.α. μεσογείου, αλλά πολύ περισσότερο διαμορφώνει με την ειδική στρατιωτική του ισχύ του ένα γεωγραφικό συνεχές (άρα οικονομικό και ταυτόχρονα στρατιωτικό...), εδραιώνοντας τον έλεγχο σ’ ένα μεζονος γεωπολιτικής σημασίας σημείο για τις ισορροπίες στη μέση ανατολή.

νουν τα χωράφια του άλλου δεν είναι ζήτημα σημερινό. Πολύ περισσότερο δεν είναι ζήτημα “πολιτισμένης διαφωνίας”. Ήδη απ’ το 1987, όταν η διπλωματία της υφαλοκρηπίδας λίγο έλειψε να εξελιχθεί γενικευμένη πολεμική σύρραξη, η κατά-

κές γραμμές το πρόβλημα είναι εύκολο να περιγραφεί: πώς θα οριστούν αυτά τα κατασκευασμένα υδάτινα σύνορα, όταν για την ίδια περιοχή γείρουν αξιώσεις περισσότερα κράτη; Ακόμα: Ποιοί κανόνες εφαρμόζονται στην περίπτωση

Στον αντίποδα του ελληνοκυπριακού άξονα και της όψιμης ισραηλινής υποστήριξης του, το τουρκικό κράτος διεκδικεί για λογαριασμό του μια οριοθέτηση της ΑΟΖ του, σύμφωνη με τα συμφέροντά του και παράλληλα επεξεργάζεται τις δυνατότητες συμμαχίας που μπορούν να κοντράρουν τις ελληνικές βλέψεις για τη ν.α. μεσόγειο. Σύμφωνα με την πάγια επιχειρηματολογία του τουρκικού κράτους (που δεν αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ στα νησιά του Αιγαίου - ειδικά στο Καστελόριζο) για την επίλυση του ζητήματος πρέπει να εφαρμοστούν αποκλίσεις από τα γενικώς ισχύοντα εξαιτίας α) της πολύ κοντινής απόστασης των ελληνικών νησιών από τα τουρκικά παράλια και β) του ότι η Ελλάδα εμποδίζει την έξοδο προς τη ν.α. μεσόγειο ενός λαού 70 εκατομμυρίων φυτεύοντας 15 κατοίκους στη Ρω, 9 κατοίκους στη Στρογγυλή και 400 κατοίκους στο Καστελόριζο.

Φυσικά η Τουρκία δε θεωρεί αυτούς τους 424, ικανό λόγο για να αφήσει τους καλούς γείτονες να της δημιουργήσουν θαλάσσια ασφυξία. Και πράττει αναλόγως...

Στιγμιότυπα πολέμου

Φυσικά ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός για τον έλεγχο του αιγαίου και της ν.α. μεσογείου δεν είναι μόνο θεωρία. Μέσα στο καλοκαίρι που μας πέρασε, η διαμάχη για αυτόν τον έλεγχο πύκνωσε τόσο πολύ που προσέλαβε μισσοπολεμικές διαστάσεις. Να μερικές τέτοιες πυκνώσεις:

Ιούλιο και Αύγουστο τουρκικά ερευνητικά πλοία διεξήγαγαν έρευνες παντός τύπου σε διάφορα σημεία του Αιγαίου και της Μεσογείου. Τέτοιες ερευνητικές δραστηριότητες και η ηχηρή εξαγγελία τους είναι πολύ της μόδας τελευταία. Όχι τυχαία οι σεισμικές μελέτες, οι έρευνες στο βυθό, η αναζήτηση ενεργειακών πόρων αποτελούν τον πλέον επίκαιρο και αποτελεσματικό τρόπο διεκδίκησης αμφισβητούμενων θαλάσσιων ζωνών. Γιατί έχουν το πλεονέκτημα ότι διεκδικούν με "ειρηνικό τρόπο" κι όχι με στρατιωτικά μέσα. Έχει άλλωστε τη δική του σημασία ότι αυτού του είδους η "ειρηνική" επέκταση στη θάλασσα δε συνέβη σε άσχετα σημεία, αλλά εκφράστηκε απ' όλους μαζί εκεί που συγκρούονται τα συμφέροντα Ελλάδας/Κύπρου και Τουρκίας. Για παράδειγ-

μα η περίφημη βόλτα του Πίρι Ρέις, για την οποία τόσο λύσσαξε η ελληνοκεντρική δημοσιογραφία υποδήλωνε την σθεναρή πρόθεση της Τουρκίας να μη δεχτεί επουδενί ότι το Καστελόριζο έχει υφαλοκρηπίδα, και πολύ περισσότερο ΑΟΖ. Και είναι εξίσου γεγονός ότι η άρνηση της τουρκικής πλευράς να αποδεχτεί τις ελληνικές φαντασιώσεις στην περιοχή δεν πέρασε ασχολίαστη από την εθνικά ευαίσθητη τέταρτη εξουσία. Η γνωστή τουρκοφάγος Κύρα Αδάμ σχολίαζε στην ελευθεροτυπία της 22ης Ιούλη²

"Αν κοιτάξει κανείς προσεκτικά τον χάρτη με τις συντεταγμένες που έδωσε πονηρά στη δημοσιότητα η Αγκυρα για τις κινήσεις του "Πίρι Ρέις" στην Αν. Μεσόγειο από τη Ρόδο μέχρι και την Κύπρο, έχει μια πρώτη ιδέα του τι σχεδιάζει η Αγκυρα:

Επιχειρεί να "εξαφανίσει" από τον χάρτη με "το έτσι θέλω" το Καστελόριζο, αλλά και το μεγαλύτερο τμήμα των δυτικών παραλίων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Επιμένοντας σταθερά (με κατάφωρη παραβίαση του Δικαίου της Θάλασσας, το οποίο πεισματικά δεν υπογράφει) ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα, δεν αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα στο Καστελόριζο, επομένως ούτε και ΑΟΖ γύρω από το νησί. Κατ' αυτόν τον τρόπο η Αγκυρα νομίζει ότι θα εξαφανίσει το λιλιπούτειο μεν αλλά τρομερό εμπόδιο που έχει για να "κατοχυρώσει" μονομερώς μια τεράστια περιοχή στην Αν. Μεσόγειο ως δική της ΑΟΖ μέχρι του σημείου όπου αυτή θα συναντηθεί με την ΑΟΖ της Αιγύπτου. Καθ' όμοιο τρόπο, εφαρμόζοντας στην πράξη τη διχοτόμηση στην Κύπρο, θεωρεί "δικά της" τα μισά δυτικά παράλια της Κύπρου, αφήνοντας μια πολύ μικρή περιοχή ως ΑΟΖ για τη Λευκωσία".

Από την άλλη βέβαια, η αμφισβήτηση του ελληνοκυπριακού άξονα από το τουρκικό κράτος δεν εκδηλώθηκε μονάχα με ωκεανογραφικές μελέτες και βυθόμετρα. Ταυτόχρονα χρησιμοποιήθηκαν στρατιωτικά μέσα - με τη μορφή βέβαια στρατιωτικών ασκήσεων. Αυτές οι ασκήσεις προβλήθηκαν στα ελληνικά μήντια ως "έκφραση του τουρκικού στρατοκρατισμού", αν και στην ουσία τους αποτελούσαν μεθόδους υπονόμευσης των ελληνοκυπριακών ορέξεων για τον πλήρη έλεγχο στη ν.α. μεσό-

γειο. Αντιγράφουμε από το Βήμα³

"Σε επίδειξη δύναμης προς το Ισραήλ οι τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις θα πραγματοποιήσουν προσεχώς άσκηση έρευνας και διάσωσης στην Ανατολική Μεσόγειο, στην περιοχή όπου σημειώθηκε η αιματηρή επίθεση των ισραηλινών δυνάμεων κατά του Στόλου της Ελευθερίας που μετέφερε ανθρωπιστική βοήθεια στη Λωρίδα της Γάζας.

Η άσκηση θα πραγματοποιηθεί από τις 14 έως τις 17 Ιουνίου.

Στην άσκηση με την επωνυμία "Caner Gonyeli", του αξιωματικού που έχασε τη ζωή του στο ρεσάλτο των Ισραηλινών, θα συμμετέχουν μια φρεγάτα, μια κορβέτα και ένα πλοίο της Ακτοφυλακής των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς και μια ομάδα από άνδρες των δυνάμεων υποθαλάσσιων καταδρομών [SAT].

Η άσκηση αυτή γίνεται κάθε χρόνο και συνήθως σχεδιάζεται στη θαλάσσια περιοχή των τουρκικών ακτών και βόρεια της Κύπρου, αλλά φέτος ειδικά η άσκηση μεταφέρθηκε νοτιότερα, προς στο χώρο όπου σημειώθηκε η ισραηλινή επίθεση στο πλοίο "Μαβί Μαρμαρά".

Είναι μ' αυτόν τον κατά τα άλλα "ανεξήγητο" τρόπο ("φέτος ειδικά η άσκηση μεταφέρθηκε νοτιότερα...") που η τουρκική γραμμή διειμήνυε ότι δεν είναι διατεθειμένη να ανέχεται τις ελληνικές θέσεις περί "επιθετικής ειρηνικής στρατηγικής" και τη δημιουργία τετελεσμένων στο μεσογειακό χάρτη. Παράλληλα η δραστηριοποίηση της Τουρκίας προς το Νότο στόχευε και στην κυπριακή αναδιπλώση, η οποία αναθαρρημένη από τη νέα τροπή που έπαιρνε η συμμαχία της με το Ισραήλ υπολόγιζε το μερτικό της αγνοώντας εντελώς τη βόρεια κύπρο (που κατά την πάγια εθνική ρητορική είναι "ψευδο"κράτος - οπότε του αντιστοιχεί "ψευδο"ΑΟΖ...).

Το δε Ισραήλ μπαινώντας στη μάχη της οριοθέτησης της δικής του ΑΟΖ στη μεσόγειο είχε ήδη δύο βασικές έγνοιες: η πρώτη ήταν η ευνοϊκή ρύθμιση της ισραηλινής ΑΟΖ σε σχέση με τις λιβανέζικες διεκδικήσεις και η δεύτερη η διασφάλιση της συμμαχίας του με το κυπριακό - άρα και με το ελληνικό κράτος...- προκειμένου να αποτραβήξει την τουρκική ΑΟΖ τόσο βόρεια ώστε να μη μπλέκεται στις βλέψεις του για την περιοχή. Και μέσα στη γενική παραζάλη που προκάλεσε η επίθεση του ισραηλινού στρατού στο Μαβί Μαρμαρά, σε

Το Καστελόριζο ξανά της μόδας

νωσης. "Ο μαλάκας", "ο γιωργάκης" "μας πουλάει караβάκια και φολκλόρ" και εν τω μεταξύ μας ετοιμάζει για να μας τη φορέσουνε...

Έτσι μίλησε ο λαϊκισμός. Τώρα, εμείς αν είναι ο "γιωργάκης" ηλίθιος δεν ξέρουμε, ξέρουμε όμως πως εκείνοι που επέλεξαν το Καστελόριζο για να εκπέμψουν, είχαν στο μυαλό τους ένα πολλαπλό μήνυμα πολύ βαθύτερο από τα νερά όπου πλέουν "τα караβάκια".

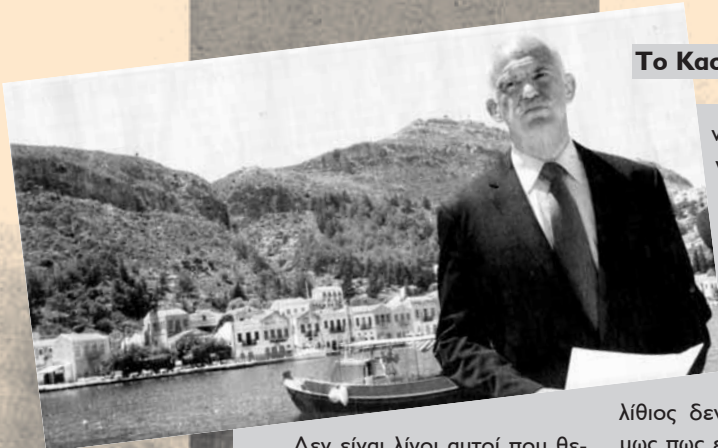
Γιατί για δείτε το στον χάρτη! Το Καστελόριζο είναι ένα μικρό νησάκι που βρίσκεται στο ένα τέ-

ταρτο της απόστασης μεταξύ Ρόδου και Κύπρου. Επίσης βρίσκεται μόλις δύο μίλια από τις ακτές της Τουρκίας. Εξ αιτίας της θέσης του, το Καστελόριζο αποτελεί, όχι μόνο δικαιολογία αλλά και στρατηγικό πάτημα για το μεγάλο γεωπολιτικό όνειρο του ελληνικού κράτους που λέγεται "κυριαρχία στην Ανατολική Μεσόγειο".

Αστείο, ε; Αστείο και τραβηγμένα φαίνονται κάτι τέτοια σε όσους μαστίζονται από ιστορική άγνοια! Το Καστελόριζο είναι τόσο σημαντικό για την γεωπολιτική της περιοχής, που έχει αλλάξει χέρια αναρίθμητες φορές κατά τη διάρκεια της ιστορίας του. Είναι τόσο σημαντικό που κάποτε (το 1920)

οι Γάλλοι είχαν φτάσει να "παραιτούνται υπέρ της Ιταλίας" από ολόκληρη την "ανθρακοφόρο περιοχή της Ποντοηρακλείας" προκειμένου να διατηρήσουν το Καστελόριζο (και τελικά δεν το διατήρησαν). Είναι τόσο σημαντικό που κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου δέχτηκε τόσους βομβαρδισμούς που οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν. Εξυπακούεται βέβαια ότι η γεωπολιτική σημασία του Καστελόριζου είναι τόσο μεγάλη επειδή ακριβώς δεν ελέγχεται από το κράτος που ελέγχει την απέναντι ηπειρωτική ακτή.

Λοιπόν, ξαναγυρνάμε σε όσους αποκαλούν τον Γιωργάκη μαλάκα.

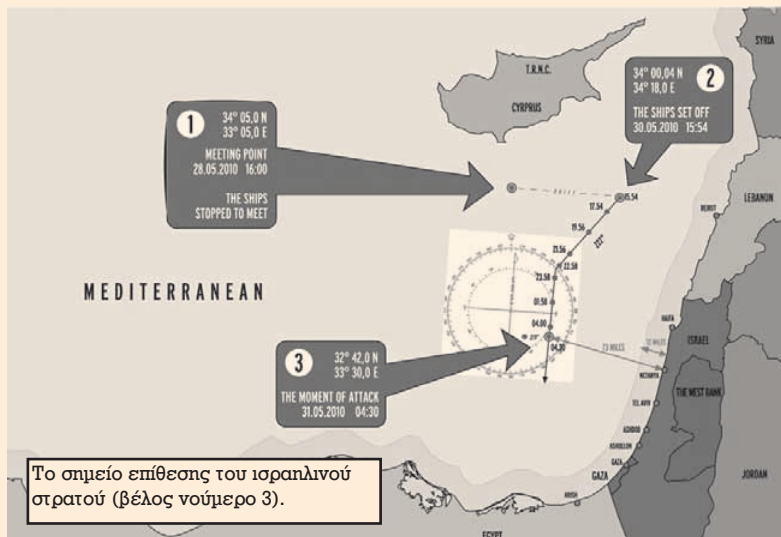
γενικές γραμμές πέρασε απαραίτητη η εξής λεπτομέρεια: ότι η πυγμή του Ισραήλ στις τουρκικές βλέψεις είχε και μια τέτοια διάσταση. Τί είδους; Ότι στην ισραηλινή ΑΟΖ, το Ισραήλ έχει αποκλειστική και πλήρη κυριαρχία και μάλιστα όχι μόνο “ερευνητική”, αλλά ξεκάθαρα και στρατιωτική. Αυτή η αποφασιστικότητα του Ισραήλ εκδηλώθηκε από την άρνησή του να συρθεί σε συζητήσεις για τον σεβασμό ή όχι των “διεθνών υδάτων” στα οποία κατηγορούνταν ότι υλοποίησε την επίθεσή του. Σε τελική ανάλυση η επέμβαση των ισραηλινών δυνάμεων σε αυτόν τον τόπο και εναντίον αυτού του αντιπάλου καταδεικνύει την απόφαση του Ισραήλ να ρυθμίσει δια της βίας το δικό του θαλάσσιο Lebensraum.

Και σα να μην έφτανε το γενικό μεσογειακό ντελίριο για τον έλεγχο των θαλάσσιων ζωνών της, η Κύπρος από κοινού με το Ισραήλ προχώρησαν σε ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία στα σημεία που συνορεύει η κυπριακή με την ισραηλινή ΑΟΖ βρέθηκαν μεγάλα κοιτάσματα φυσικού αερίου. Αυτή η εξέλιξη οδήγησε με τη σειρά της σε επίσημη συμφωνία για συνεκμετάλλευση αυτών των πόρων, γεγονός που τουλάχιστον για το ισραηλινό κράτος αναμένεται να οδηγήσει στην πολυπόθητη ενεργειακή του αυτονομία και την ταυτόχρονη απεμπλοκή του από τη διεθνή αγορά. Αλλά και για την κυπριακή πλευρά η εξέλιξη αυτή αναθερμαίνει τη γεωπολιτική σημασία του νησιού, προσθέτοντας επιπλέον λόγους στον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό. Για παράδειγμα η Τουρκία έχει δημόσια απειλήσει με στρατιωτικά αντίμετρα κάθε προσπάθεια οικειοποίησης των ε-

νεργειακών κοιτασμάτων που δε θα λαμβάνουν υπόψη τους τα τουρκικά συμφέροντα. Τα οποία συμφέροντά της όμως έχουν νόημα μόνο στο βαθμό που ακυρώνουν τις ελληνικές επεκτατικές βλέψεις για κυριαρχία στη ν.α. μεσόγειο. Οι μέχρι τώρα κινήσεις είναι πολύ προσεκτικές, δεδομένου ότι και τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι πολλά, αλλά και η κατάσταση ιδιαίτερος ρευστή. Το δυσεπίλυτο της υπόθεσης είναι παρατηρημένο στα κρατικά κλιμάκια, κάθε ένα από τα οποία όποτε του δίνεται η ευκαιρία εκφράζεται με τις δέουσες μπηχτές. Να για

ηλινά ύδατα, αλλά και στα ελληνικά και στα κυπριακά, τότε αυτό θα έχει ριζικές στρατηγικές και οικονομικές προεκτάσεις. Πάντως, πρέπει να παρακολουθήσουμε με πολλή προσοχή την απόπειρα άλλων χωρών να εγείρουν αβάσιμες διεκδικήσεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν ένταση στην περιοχή”.

Συνοψίζουμε: τη στιγμή που μιλάμε ο έλεγχος στο πέλαγος του αιγαίου, αλλά και στη νοτιοανατολική λεκάνη της μεσογείου αποτελούν το στρατηγικό διακύβευμα του ελληνικού επεκτατισμού. Στην προσπάθειά του να κατοχυρώσει θαλάσσιες ζώνες έξω από τα μέχρι τώρα συμφωνημένα σύνορά του χρησιμοποιεί ως εργαλεία πολεμικής διαχείρισης τόσο το θεσμό της υφαλοκρηπίδας, αλλά όλο και περισσότερο τη νομική εφεύρεση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Στο απέναντι άκρο το τουρκικό κράτος που διεκδικεί για τον εαυτό του πολλά από τα σημεία που στοιχειώνουν τα ελληνικά όνειρα, επιχειρεί με τα δικά του μέσα να κατοχυρώσει για λογαριασμό του τις αμφιλεγόμενες ζώνες. Εντωμεταξύ στη βάση του ελέγχου της θάλασσας τόσο το ελληνικό όσο και το τουρκικό κράτος χτίζουν τις συμμαχίες τους, οι οποίες για την ώρα μέσα από πολεμικές δηλώσεις και ημιπολεμικά επεισόδια ανταγωνίζονται και ως μπλοκ διακρατικών συμφερόντων. Κι αν κάτι μπορεί να μείνει ως συμπέρασμα είναι αυτό: η καινούρια ένταση στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα έχει και στρατιωτική διαχείριση.

παράδειγμα πως τοποθετείται για το ζήτημα σε πρόσφατη συνέντευξή του “το κορυφαίο στέλεχος του εβραϊκού λόμπι στις ΗΠΑ, Ντέιβιντ Χάρις”:
-“Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία για εκμετάλλευση (εννοεί από Κύπρο και Ισραήλ) των ενεργειακών κοιτασμάτων στην Αν. Μεσόγειο;
-Εάν αυτά τα κοιτάσματα βρεθούν όχι μόνο στα ισρα-

Σημειώσεις

1. Εμμανουήλ Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο, Το κράτος και το έδαφος - Δίκαιο της θάλασσας, Σάκκουλα, 1982, σελ 197
2. Ελευθεροτυπία, 22-07-2010, Καστελόριζο ένας λιλιπούτειος γίγαντας
3. Το Βήμα, 10-06-2010, Τουρκική άσκηση στο σημείο της επίθεσης των Ισραηλινών στην ανθρωπιστική αποστολή
4. Καθημερινή, 29-08-2010, Το εβραϊκό λόμπι κατά Ερντογάν

Εκείνοι που τον έβαλαν να μιλήσει από το Καστελόριζο ήθελαν να επιδείξουν τη γεωπολιτική ρώμη του κράτους τους, τις “δίκαιες” φιλοδοξίες αυτού του κράτους στην ανατολική μεσόγειο και τις καλές υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει σε όποιον ενδιαφέρεται για τον έλεγχο αυτής της περιοχής του κόσμου. Πολύ περισσότερο όμως, μας προξένεψαν με μια μεγάλη αλήθεια: τα “οικονομικά ζητήματα” είναι ταυτόχρονα ζητήματα γεωπολιτικής και σε τελική ανάλυση ζητήματα πολέμου.

Λίγοι μόνο μήνες έχουν περάσει από το διάγγελμα του πρωθυπουργού και το μικροσκοπικό Καστελόριζο προβάλλεται ως το βασικό επιχείρημα του ελληνικού κράτους που διεκ-

δικεί (προς το παρόν ανεπίσημα, μέσα από τα δημοσιογραφικά φερέφωνα του Υπ.Εξ.) ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη... ολόκληρη τη θαλάσσια περιοχή από τη Ρόδο ως την Κύπρο (και η Κύπρος ξέρουμε τίνος είναι κατά βάθος)! Είναι το ίδιο έργο με το Ενιαίο Αμυντικό Δόγμα της δεκαετίας του '90, το ίδιο έργο με το πραξικόπημα της Κύπρου: η περικύκλωση του τουρκικού κράτους από δυτικά και νότια, η αποδυνάμωσή του μέσω αποσταθεροποίησης (“η ειρήνη στο Αιγαίο περνάει από τα βουνά του Κουρδιστάν”) και τελικά η κυριαρχία στην ανατολική μεσόγειο. Ένα έργο που όλοι ξέρουν που οδηγεί: στον πόλεμο.

Ας μη φοβόμαστε όμως... σιγά μην

είναι ικανός για τέτοια πράγματα “ο Γιωργάκης”- αφού είναι μαλάκας! Και προφανώς οι μη μαλάκες είναι εκείνοι που κοιτούν το Καστελόριζο και βλέπουνε βαρκούλες.